

Problematika členu

Iva Svobodová
ÚRJL FFMU Brno

ČLEN URČITÝ, NEURČITÝ, NULOVÝ

- URČITÝ O CARRO
- NEURČITÝ UM CARRO
- NULOVÝ CARRO

MORFOLOGICKÁ SPECIFIKA ČLENU

<i>A</i>	<i>As</i>	<i>Uma</i>	<i>(-) (zastupuje umas)</i>
<i>O</i>	<i>Os</i>	<i>um</i>	<i>(-) (zastupuje uns)</i>

Stažené tvary (crase)

- A **À** *ao às aos*
- De **da do das dos**
- Em **na no nas nos**
- Por **pela pelo pelas pelos**

- De **duma dum dumas duns**
- Em **numa num numas nuns**

Determinační a kontextuální funkce

- Funkce členu determinovat (aktualizovat, určovat) na základě sémantických determinačních procesů Celso Cunha a Lindley Cintra v Gramática do Português Contemporâneo nazývá pojmem **člen designativní** („**artigo designativo**“).
- Evanildo Becharra pak mluví o funkci aktualizací („**valor atualizador**“). Hodnoty členu od této funkce odvozené Evanildo Becharra nazývá **funkcemi kontextuálními** („**valores contextuais**“), což je pojem, který by mohl také souviset se záměrem mého výzkumu, tedy s vyhledáváním stylové aktivity členu.

Člen jako prostředek tzv. nevlastní derivace

- Člen je také prostředkem tzv. nevlastní derivace, přemísťujícím jiný slovní druh do slovního druhu podstatných jmen.
- *... o presidente da APP, Paulo Feytor Pinto, confessou não entender o porquê de as provas de aferição se realizarem ao «universo» de alunos [1]*
- *(Prezident APP, Paulo Feytor Pinto, se přiznal, že nerozumí tomu, proč jsou přijímací zkoušky stejné pro všechny studenty.)*
- [1] Publico - <http://ultimahora.publico.clix.pt/noticia>
Associações de professores criticam provas de aferição de português e matemática.

Tvarové typy členu

- *num, numa, nuns, numas x em um, em uma, em uns... em umas a dum, дума, duns, дumas x de um, de uma, de uns, de umas.*
- Celso Cunha zmiňuje následující případy, kdy se člen nepřipojuje k předložce:
- 1. Předložky „em“ a „de“, stojící před členem, který tvoří součást názvu díla, se v psaném jazyce se členem neslučují v jeden tvar.
- *Camões é o autor de Os Lusíadas.* [\[1\]](#) (*Camoes je autorem „Luzovců“*)
- *A notícia saiu em O Globo.* [\[2\]](#) (*Tato zpráva byla publikována v „O Globo“.*)
- 2. To stejné platí v případě, že člen se vztahuje ke slovesu ve tvaru osobního infinitivu:
- *„A obra atrasou-se em virtude de uns operários se terem acidentado“* [\[3\]](#)
- (*Stavba se opozdila, protože někteří dělníci měli pracovní úraz.*)
-
- [\[1\]](#) Cunha, Celso a Cintra, Lindley (1985:157).
- [\[2\]](#) Tamtéž.
- [\[3\]](#) Cunha, Celso a Cintra, Lindley (1985:159).

Nestažené tvary spisovné

- *as armas de uma luxuosa arte.* (...zbraně luxusního umění)
- *(Baptista, 2006:20)*
- *as notas de um lamento distante.* (...noty dalekého naříkání...)
- *(Baptista, 2006:17)*
-
- *... textos habituais em que se fala de uma história que, afinal, acaba por não existir....*
- *(obvyklé texty, v nichž se hovoří o historii, která, nakonec nebude existovat...)*
- *(Jornal de Letras, 2007:41)*
-
- *penso logo, irresistivelmente, que se trata ou de um parvo ou de um mentiroso.*
- *(hned si nevyhnutelně pomyslím, že je to hlubák nebo lhář.)*
- *(Jornal de Letras, 2007:25)*
-
- *Nessa altura o desporto era encarado de uma maneira diferente.*
- *(tehdy bylo na sport nahlíženo jinak...)*
- *(CD, Português balado, Desporto e dinheiro)*

Stažený tvar nespisovný

- *...mas parece-me que é muito injusto, ah, algumas coisas, que estão a suceder, que é o **facto dos alunos** que frequentam colégios particulares, eh,[conseg]...**conseguirem alcançar** médias que nunca conseguiriam alcançar **na, no** ensino público.... (CD, Português balado, Vida de estudante)*

Pleonastické použití členu v konverzační pauze

- *Na sua opinião, **os, os homens** não necessitam usar os produtos de beleza.....^[1]*
(Podle jeho názoru ... (hmm) muži nemusí používat kosmetické přípravky.)
- *Olhe **o**, tenho **a** impressão que o primeiro é o factor económico...^[2]*
(Podívejte, (hmm), já mám dojem, že ekonomický faktor je ten hlavní.)
- *Interessam-se mais **pelo, pelo** outro....^[3]* (Více se zajímají... (hmm) jeden o druhého.)
- *Se todos se reunissem e fossem [homoge...] **uma, uma** educação homogénea, mas não...^[4]* (Kdyby všichni byli... (hmm) stejně vzdělaní, pak by ne....)

^[1] CD-PF: Bom senso e bom rosto.

^[2] CD -PF: Bom senso e bom rosto.

^[3] Tamtéž.

^[4] CD-PF: A juventude ontem e hoje.

POUŽITÍ ČLENU Z HLEDISKA TYPU KONTEXTU

- **A:** Většinou se setkáváme s dělením **Eugenia Coseria:** kontextu na dva základní typy: mimojazykový a jazykový – „**contexto extralinguístico e linguístico.**“ [\[1\]](#)
- [\[1\]](#) Coseriu, Eugeniu (1973:282-323).

Eugenio Coseriu

- **Jazykový kontext (anaforický a kataforický)**
- *Hoje vi um homem e uma mulher. A mulher e o homem estavam a descer a rampa.*
- *(Dnes jsem viděl jednoho muže a jednu ženu. Ta žena a ten muž scházeli dolů ulicí.)*

- **Mimojazykový** kontext pak může být dále dělen na kontext fyzický, empirický, přírodní, významový, historický a kulturní.^[1]
- Fyzický kontext *Fecha a janela! (Zavři okno!)*
- Empirický kontext *Já veio a mãe? (Už přišla matka?)*
- Přírodní kontext *O mundo é simplesmente assim. (Svět je prostě takový.)*
- Významový kontext *Meteu a cabeça na areia. (Zahrabal hlavu do písku. Schoval se.)*
- Historický kontext a kulturní kontext
-
- ^[1] Tamtéž.

M. H. de Moura Nevesová (2003:391)

Guia de Uso do Português

- **1. Mimojazykový kontext (zvaný také exofora či situační reference) přímý a nepřímý**
- Přímý kontext:
 - *A égua tem arreios? – perguntou à criada. (Neves, 2003: 391) (Má ta klisna postroj? – zeptala se služky.)*
- Nepřímý kontext:
 - *O jantar de ontem no restaurante me trouxe recordações do nosso namoro, da época em que você escreveu Hortênsia. (nepřímý kontext). (Neves, 2003: 391)*
 - *(Včerejší večeře v té restauraci mi připoměla dobu, kdy jsme spolu chodili, kdy jste napsal Hortenzii.)*
- **2. Jazykový kontext (zvaný také endofora či textová reference) j**
- Přímá anafora:
 - ***Os três homens** avançam com cautela. **O homem** I traz alguns fuzis enrolados em sacos de aniagem. (Neves, 2003: 391)*
 - *(Ti tři muži kráčí opatrně kupředu. První muž má několik pušek zabalených do jutových pytlů.)*
- Nepřímá asociující anafora:
 - ***Um** concerto a quatro mãos só funciona quando **o roteirista e diretor** tocam a mesma melodia. (Neves; 2003: 391)*
 - *(Koncert pro čtyři ruce má úspěch pouze tehdy, když scénárista a dirigent hrají stejnou melodii.)*
- Katafora:
 - ***O dinheiro** é todo meu, **que ela** roubou. (Neves; 2003:391)*
 - *(Ty peníze jsou všechny moje, co ona ukradla.)*
- **3. Referenční syntagmata**
- ***A abelha** também é usada na homeopatia. (Včela je také používána v homeopatické léčbě.)*

Pragmatická lingvistika

Reyes, Graciela (1996).

- **verbální kontext bezprostřední** (zvaný také kontext textový či ko-text) zahrnující souvislosti uvnitř právě realizovaného textu (a návaznosti na dosud realizovanou část textu, ale vyplývající i z anticipací dalších částí),
- **kontext situační** (zvaný kontext) zahrnující všechny informace odvoditelné z dané situace, ze vztahů mezi partnery, stupně jejich vzájemného poznání, ze znalostí a zkušeností, z komunikační kompetence, komunikačního kanálu, času a prostoru, apod, a
- **kontext sociokulturní (zvaný také makrokontext)** zahrnující všechny společenské a kulturní informace podmiňující jazykové vyjádření a jeho vhodnost vůči situačním podmínkám.

ČLEN - SÉMANTICKÝ OPERÁTOR DETERMINAČNÍCH PROCESŮ

- *O miúdo deixou de chorar.*
- *(Chlapec přestal plakat.)*
- *O homem não é o mesmo que dizer herói nem santo.*
- *(Člověk není hrdina ani svatý. Volně přeloženo: Nikdo není svatý.)*
- *O Português é um espírito muito emocional. (Portugalci jsou velmi citliví.)*

Gramática da Língua Portuguesa (1989)– determinaçní procesy

- determinaçní proces individualizace (operação de individuação),
- determinaçní proces neidentifikovaných singulárních částí (operações de extracção de partes singulares não identificadas),
- determinaçní proces plurálních částí (operações de extracção de partes plurais),
- determinaçní proces vyjadřující ucelený význam (operações sobre conjuntos encarados na sua totalidade),
- determinaçní proces vyjadřující hromadný význam (operações sobre conjuntos encarados colectivamente),
- determinace negativní (operações sobre o conjunto vazio),
- determinaçní proces spojený s látkovými podstatnými jmény (operações sobre massivos).

Gramática da Língua Portuguesa (2003)– determinaçní procesy

- determinaçní proces individualizace (operações de definitização),
- determinaçní proces neurčitosti (operações com indefinidos),
- determinaçní proces pluralizační (operações de pluralização),
- determinaçní proces univerzálnosti (operações de quantificação universal),
- determinaçní proces spojený s hromadným významem (operações sobre conjuntos encarados colectivamente),
- determinaçní proces negativní kvantifikace (operações de quantificação negativa) ,
- determinaçní proces nepočitatelnosti (operações sobre não contáveis).

1. Determinační proces individualizace

- 1. **Referenční význam.** Existenci referenta nelze popřít:
 - *O livro que andavas a ler está em cima da mesa. (Kniha, kterou jsi četl, je na stole.)*
 - **O livro que andavas a ler/esse livro não existe. [1] (Kniha, kterou jsi četl /ta kniha neexistuje.)*

- 2. **Atributivní význam** Existenci referenta popřít lze:
 - *A pessoa que consiga descobrir a solução deste enigma é um génio.*
 - *(Ten, kdo dokáže najít klíč k této záhadě, je génius.)*

 - *A pessoa que consiga descobrir a solução deste enigma é um génio: duvido que até exista tal pessoa. [2]*

 - *(Ten, kdo dokáže najít klíč k této záhadě, je génius, ale pochybuji, že takový člověk existuje.)*

2. DETERMINAČNÍ PROCES NEURČITOSTI

- **Specifický význam neurčitého členu:**
- *1. Comprei um disco de Reggiani.*
(*Koupil jsem si desku Reggianiho.*)
- **Nespecifický (intenzionální) význam neurčitého členu:**
- *2. Quero viver numa casa de sótão.*
(*Chci žít v domku s podkrovím.*)

2.neurčitost

- [Obecně jsou singulární neurčité výrazy, vyskytující se v tázací větě zjišťovací či v oznamovací větě záporné s kladným tvarem přísudku, použity v nespecifickém významu.]
- 3. *A Ana conhece **um** cineasta?* (Zná Anna nějakého filmaře?)
- 4. *O João não tem **uma** casa de praia.* (João nemá dům na pláži.)

- Nespecifický význam neurčitého členu mohou také předurčovat některé slovesné způsoby, jako je například kondicionál, slovesa vyjadřující možné světy (*desejar, esperar, querer*) a některá modální slovesa (*dever, poder, ter de*).
- 5. *Compraria **um** carro mas não tenho dinheiro.* (Koupil bych si auto, ale nemám peníze.)
- 6. *Desejaria **um** carro. Queria um carro.* (Přál bych si auto. Chtěl bych auto.)
- 7. *Podias fazer-me **um** favor? Tenho que comprar **uma** casa.* (Mohl bys pro mě něco udělat? Musím si koupit dům.)
-
- [\[1\]](#) GLP (2003:226).
- [\[2\]](#) Všechny příklady jsou převzaty z GLP (2003:227-228).

2.neručitost

- **specifický význam neurčitého členu předurčují slovesa faktová, která předpokládají pravdivost obsahu vyjádřeného v nominální části:** *achar bem, mal, detestar, gostar, lamentar, compreender, saber, conhecer*, dále slovesa smyslového vnímání (*ouvir, ver, sentir*) či slovesa pozitivní implikativní, jako jsou (*aventurar-se, conseguir, lembrar-se*)
- 8. *O João conhece **uma praia linda**, perto de Melides. (João zná jednu krásnou pláž poblíž Melides.)*
- 9. *Os miúdos viram **uma panda** no Jardim Zoológico. (Děti viděli v ZOO pandu.)*
- 10. *Conseguí finalmente que **um canalizador** viesse arranjar a torneira. (Konečně se mi podařilo zařídit, aby k nám přišel instalátér opravit vodní kohoutek.)*

2. neurčitost

- **partitivní použití členu neurčitého**
- *.O João conhece **uma das praias** lindas, perto de Melides.*
- *(João zná jednu z krásných pláží poblíž Melides.)*
-
- *.(?) Os miúdos viram **uma das pandas** no Jardim Zoológico.*
- *(Děti viděly v ZOO jednu z pand.)*
- *Consegui finalmente que **um dos canalizadores** viesse arranjar a torneira.*
- *(Konečně se mi podařilo zařídit, aby k nám přišel jeden z instalatérů spravit vodní kohoutek.)*

3. DETERMINAČNÍ PROCES PLURALIZACE

- Neurčitá pluralizace
- Určitá pluralizace
- Určitá pluralizace - kvantifikace

3. DETERMINAČNÍ PROCES PLURALIZACE

- Neurčitá pluralizace:

1. *Vi crianças.*

*Event: Vi **muitas/umas/várias** (nebo jiné neurčité zájmeno) crianças.*

2. *Em declarações à Lusa, o candidato do MPM confessou...*

*Event: Em **umas/muitas/várias** declarações à Lusa*

3. *Soldados dispararam tiros na assembleia de voto.*

*event: **Uns/muitos/vários** soldados...*

3. DETERMINAČNÍ PROCES PLURALIZACE

Určitá pluralizace:

1. *Vi **as** crianças.*
2. *Vi **essas** (nebo jiné určité zájmeno či determinant estas, nossas...) crianças.*
3. ***Nas** declarações à Lusa, o candidato do MPM confessou...*
4. ***Os** soldados dispararam tiros na assembleia de voto.*

3. DETERMINAČNÍ PROCES PLURALIZACE

- Určitá pluralizace - kvantifikace:

Vi duas crianças. (Viděl jsem dvě děti.)

4. DETERMINACE UNIVERZÁLNÍ KVANTIFIKACE

- 1.distributivní „leitura distributiva“,
- 2.nedistributivní „leitura não distributiva“ a
- 3.univerzální „leitura genérica“.

4. DETERMINACE UNIVERZÁLNÍ KVANTIFIKACE

- **1. *Distributivní/dělitelná kvantifikace***
- ***O átomo/ cada átomo tem uma estrutura altamente complexa.***
- ***(Atom – každý atom má velmi složitou strukturu.)***

4. DETERMINACE UNIVERZÁLNÍ KVANTIFIKACE

2. Nedistributivní(nedělitelná) kvantifikace

Os músicos da orquestra convidaram um pianista. (Členové orchestru pozvali klavíristu.)

DETERMINACE UNIVERZÁLNÍ KVANTIFIKACE

- **3. Generická kvantifikace**
-
- *As baleias são mamíferos.*
Velryby jsou savci.
- *Um pardal é uma ave.*
Vrabec je pták.
- *O pardal é uma ave.*
Vrabec je pták.
- *Os ovos fazem mal ao fígado.*
Vejce škodí játrům.

4. DETERMINACE UNIVERZÁLNÍ KVANTIFIKACE

- *Homem prevenido vale por dois.
Opatrnost matka moudrosti.*
- *Filho de peixe sabe nadar.
Jablko nepadá daleko od stromu.*
- *Cão que ladra não morde.
Pes, který štěká, nekouše.*

4. DETERMINACE UNIVERZÁLNÍ KVANTIFIKACE

- *1. Nadar que nem um prego.*
kámen ke dnu.
 - *Comer como uma frieira.*
 - *Rir-se como um perdido.*
 - *Fumar que nem uma chaminé.*
 - *Chorar como uma Madalena.*
 - *Trabalhar que nem um mouro.*
barevný.
 - *Beber que nem uma esponja.*
 - *Cair como uma bomba.*
z čistého nebe.
 - *Assentar como uma luva.*
 - *Dormir como um justo.*
- Padat jako*
- Jíst jako nezavřený.*
- Smát se jako blázen.*
- Kouřit jako fabrika.*
- Plakat jak želva.*
- Pracovat jako*
- Pít jako duha.*
- Padnout jako blesk*
- Padnout jako ulitý.*
- Spát jako dřevo.*

4. DETERMINACE UNIVERZÁLNÍ KVANTIFIKACE

- 2.
- *Conhecer como a palma da mão.* *Znát jako vlastní boty.*
- *Frio como o gelo.* *Zima jako v márnici.*
- *Amargo como o fel.* *Hořký jak pelyněk.*
- *Branco como a parede.* *Bílý jako stěna.*
- *Chato com a ferrugem.* *Otravný jako štěnice.*
- *Velho como a Sé de Braga.* *Starý jako Jeruzalém.*
- *Doce como o mel.* *Sladký jako med.*
- *Feia como a noite.* *Škaredá jako noc.*

4. DETERMINACE UNIVERZÁLNÍ KVANTIFIKACE

- 3:
 - *Arder como palha.*
 - *Calhar como ginjas.*
 - *Tremer como varas verdes.*
 - *Macio como veludo.*
 - *Claro como água.*
 - *Pesado como chumbo.*
 - *Preto como azeviche.*
 - *Falso como Judas.*
 - *Pobre como Job.*
 - *Ir-se como fumo.*
- Hořet jako sláma.*
Přijít jak na zavalanou
Třást se jako osika.
Jemný jako samet.
Jasně jako facka.
Těžký jak olovo.
Černý jako noc.
Falešný jako Jidáš.
Chudý jak Job.
Vypařit se jako dým.

5. DETERMINACE HROMADNÝCH p.JMEN

- K takovým podstatným jménům se řadí například hromadná substantiva *rebanho* (stádo), *grupo* (skupina), *nação* (národ) apod., která mohou sice mít singulární i plurální podobu, avšak předpokládají určitý druh abstrakce, protože označované skutečnosti jsou dělitelné na prvky. K této determinaci jsou řazeny také například jména vlastní hromadná (jako například Portugalci, Republikáni), jejichž význam odpovídá hromadnému podstatnému jménu. *Gramática da Língua Portuguesa* uvádí následující příklady:
- *Perto da estrada, pastavam **dois rebanhos**.*
(U silnice se pásala dvě stáda.)
- ***Os Portugueses** venceram a batalha de Aljubarrota.*
(Portugalci vyhráli bitvu u Aljubarroty.)

5. DETERMINACE HROMADNÝCH p.JMEN

- I tímto druhem determinace lze vyjádřit věty s obecně charakterizujícím smyslem – „frases genéricas caracterizadoras“, [1] kdy daný sémantický celek není brán univerzálně ani singulárně, ale představuje prototyp určitých vlastností. V tomto případě pak je generický význam možno vyjádřit dvěma způsoby: **singulárním i plurálním**.
 - ***Os médicos** são bons conhecedores da natureza humana. (Lékaři znají dobře lidskou povahu.)*
 - ***O médico** é um bom conhecedor da natureza humana. (Takový lékař zná dobře lidskou povahu.)*
 -
 - ***Os Transmontanos** são pouco comunicativos (Obyvatelé Trás-os-Montes jsou málo komunikativní.)*
 - ***O Transmontano** é pouco comunicativo. (Kdo pochází z Trás-os-Montes, je málo komunikativní.)*
 -
- [1] GLP (2003:235).

DETERMINACE HROMADNÝCH p.JMEN

- Proti univerzální kvantifikaci jsou však možné i případy, kdy prvek náležející do daného sémantického celku dané vlastnosti postrádá. Zevšeobecňující věty mohou být eventuálně obohaceny o adverbium *obecně, normálně, běžně (geralmente, normalmente, usualmente)*, což by u univerzální kvantifikace nebylo zcela logické.
- ***Os médicos são, geralmente, bons conhecedores da natureza humana.***
(Lékaři obvykle dobře znají lidskou povahu.)
- ***O/UM médico é, geralmente, um bom conhecedor da natureza humana.***
(Takový lékař obvykle zná velmi dobře lidskou povahu.)
- ***Os Transmontanos são pouco comunicativos.***
(Transmontánci jsou málo komunikativní)
- ***O/Um Transmontano é pouco comunicativo.***
(Takový Transmontánec je málo komunikativní)
- ****As baleias são, geralmente, mamíferos.***
(Velryby jsou obvykle savci.)

DETERMINACE HROMADNÝCH p.JMEN

- **intenze a extenze.**
- Singulární výraz (v jednotném čísle)
- [... je vytvořena **intenze**, tedy typický prvek, který má všechny vlastnosti tohoto sémantického celku, a ten pak tvoří prototypický prvek, nadřazenou entitu.]

Plurální výraz pak vyjadřuje **extenzi – tedy soubor** vlastností typických pro daný sémantický druh (lékaři a Transmontánci), a ty platí pro všechny členy sémantického druhu.).

- [\[1\]](#) Tamtéž.

6. DETERMINACE NEGATIVNÍ KVANTIFIKACE

- 1a) *Não encontrei **salmonetes** no mercado.*
- b) *Não encontrei **os salmonetes** no mercado.*
- Některé prostředky vyjádření negativní kvantifikace mohou být ještě expresivnější, například *um, um único*, apod.
- *Não conheço **uma única pessoa** que me possa responder esta pergunta.*
- *(Neznám jednoho jediného člověka, který by mi dokázal odpovědět na tuto otázku.)*
- [\[1\]](#) Příklady byly převzaty z GLP(2003:235-237).

7. DETERMINACE

NEPOČITATELNÝCH/látkových P.JMEN

- Nepočítatelná /látková substantiva se liší od substantiv počítatelných tím, že v nepřeneseném významu nemají plurální podobu a pokud vyjadřují plurální význam, pak je lze použít pouze s neurčitými kvantifikátory (*muito* - mnoho, *pouco* - trochu, *demasiado* - příliš, *bastante* - dosti): *muita água* (mnoho vody), *pouco açúcar* (málo cukru), *demasiada areia* (příliš písku), *bastante esforço* (dost snahy), *muita alegria* (velká radost). Do nepočítatelných substantiv řadíme také abstraktní jména.

7. DETERMINACE NEPOČITATELNÝCH/látkových P.JMEN

- *Rozdíl pouze v jednotném čísle:*
- *Isto é **pão** /***livro**. (správně: *um livro*)
(*Toto je chléb/kniha.*)*
- *Prefiro **chá** /***mesa**. (*Mám raději čaj/stůl.*)*
- *Quero **café**/* **sapato**. (*Chci kávu/ botu.*)*
- *Aqui há **açúcar**/* **flor**. (*Zde je cukr/květina.*)*

7. DETERMINACE NEPOČITATELNÝCH/látkových P.JMEN

- *Rozdíl pouze v jednotném čísle, v množném čísle je v obou případech člen vynechán:*
- *Isto são **livros/uns livros.***
- *Prefiro ter **mesas de madeira em minha casa.***
- *Quero **sapatos.***
- *Aqui há **flores.***

7. DETERMINACE

NEPOČITATELNÝCH/látkových P.JMEN

- Některá nepočítatelná podstatná jména se mohou stát počítatelnými, pokud jsou použita s určitým kvantifikátorem, například *torrão ou pacote de açúcar* (homole nebo sáček cukru), *grão de café/areia* (zrnko kávy/písku); *bago de arroz* (zrno rýže).
-
- *Quero **pão** (nepočítatelné). /Quero **um pão** (počítatelné).*
- *(Chci chleba /chci jeden chleba.)*
- *Tens **ovo** (nepočítatelné) na gravata. /Tens **um ovo** no prato (počítatelné).*
- *(Máš vajíčko na kravatě./Máš jedno vejce na talíři.)*

7. DETERMINACE NEPOČITATELNÝCH/látkových P.JMEN

- Přítomnost či absence členu v předložkových syntagmatech také mohou určit druh podstatného jména: nepočítatelná jsou opět použita bez determinantu:
- *Fiz o bolo **com maçã** (nepočítatelné). / Fiz o bolo **com uma maçã** (počítatelné).*
- *(Upekl jsem buchtu z jablek. / Upekl jsem buchtu z jednoho jablka.)*

7. DETERMINACE NEPOČITATELNÝCH/látkových P.JMEN

- Rozhodující je v rámci determinace látkových podstatných jmen tedy rozlišení determinace generické, kvalitativní a kvantitativní: [\[1\]](#)
- [\[1\]](#) Příklady byly převzaty z GLP (2003:236-237).

7. DETERMINACE NEPOČITATELNÝCH/látkových P.JMEN

- **Determinace generická:**
- ***O oxigénio é indispensável a todas as formas de vida existentes na Terra.***
- *(Kyslík je nezbytný pro všechny formy života existující na Zemi.)*
- ***O minério de ferro é um mineral.***
- *(Železná ruda je minerál.)*

7. DETERMINACE NEPOČITATELNÝCH/látkových P.JMEN

- **Determinace kvantifikační** spočívá v možnosti dělit denotát látkového podstatného jména na menší části , kdy je určena implicitně jen část z celku.
- ***Bebi um copo de vinho ao jantar.***
(Vypil jsem jednu sklenici vína k večeři.)

7. DETERMINACE NEPOČITATELNÝCH/látkových P.JMEN

- **Partitivní užití**, které je typické pro vyjádření denotátu určitého množství látkového podstatného jména:
- *Já bebeste **do** Porto? (Už ses napil portského?)*
- *Já comeste **do** pão? (Už sis dal kousek chleba?)*

7. DETERMINACE NEPOČÍTELNÝCH/látkových P.JMEN

- **Determinace kvalitativní**
- *Comi **bolo** ao jantar.*
- *(Snědl jsem k večeři koláč.)*

5. DETERMINACE HROMADNÝCH p.JMEN

- **intenze a extenze.**
- Singulární výraz (v jednotném čísle)
- [... je vytvořena **intenze**, tedy typický prvek, který má všechny vlastnosti tohoto sémantického celku, a ten pak tvoří prototypický prvek, nadřazenou entitu.]

Plurální výraz pak vyjadřuje **extenzi – tedy soubor** vlastností typických pro daný sémantický druh (lékaři a Transmontánci), a ty platí pro všechny členy sémantického druhu.).

-

[\[1\]](#) Tamtéž.

Další funkce a použití členu:

- **DALŠÍ FUNKCE A POUŽITÍ ČLENU:**
- **a) substantivizuje jiný slovní druh (pomocí nevlastní derivace- derivação imprópria)** Oživení výpovědi, textu.
- **- Sloveso i větu vedlejší krácenou infinitivem:**
- Agradeço-lhe **o ter-me** convidado para os Dias de Cultura.
- **- Spojky:**
- Velice často se objevuje i s **o porquê 494 ocorrências**
- /os porquês 88 ocorrências ve významu příčina, příčiny: o porque
- *par=ext6198-nd-91a-2:*
- **- Spojky a neurčitá zájmena (onde, como...)**
- Interpretar não é julgar, mas explicar **o porquê** e **o como** das situações .
- *par=ext57719-soc-95b-1:*
- «É apenas um plano de intenções», diz, no qual falta concretizar o como, o quanto e **o quando** .
- *- par=ext1419145-des-91b-2:* «Correr para Viver Melhor» responde a questões tão indispensáveis como são **o onde, o quando, o como ou o porquê de** correr, e ajudará, sem dúvida, a uma mais correcta iniciação nesta actividade, bem como a diminuir o grau de incerteza em que vai vivendo a corrida de muitos atletas

Substantivizace

- - s částicemi **sim, não časté: O sim, o não**
- *par=ext13034-nd-98b-2:*
- O dirigente do Pp acredita que «**o não** a esta regionalização é a resposta que o país precisa» .
- Os ãos, os sins, o ão, o sim (os sim, os sins, os ãos...raritní)
- - **předložky:**
- Os prós, os contras
- -**S příslovci**
- **O bem** que ele fala.
- Qual o retorno dessa verba? Viana - Se população imaginasse **o bem que** faz ao pagar a taxa, não reclamaria. Essa taxa é de 1977
O rapidamente que ela corre.
- - **s citoslovci**
- Oxaguian é **o oxalá** guerreiro, cheio de vitalidade, símbolo da mocidade, às vezes sincretizado como Menino

Určení rodu a čísla

- **c) je relevantní pro zjištění rodu a čísla** u některých uniformních podstatných jmen.
o/a pianista o/os atlas, o/os lápis, o/a turista. fazer parte (tvořit součást) x fazer a parte (fazer a sua/minha/tua parte—dělat, co se očekává),
- abrir a mão (pustit, opustit, odstavit) x abrir mão (souhlasit, ustoupit, rezignovat)
- **o guia/a guia**
(derivado regressivo de guiar)
- s. f. – průvodní list, průvodní doklad, potvrzení, vedení, Tech. Vodicí lišta, vodicí plocha, motouz
- s. m. – návod, směrnice, vodítko, plán (města), průvodce (turistický), ukazatel cesty, vůdce výpravy, zvíře, co stojí v čele stáda...

- **o lente/a lente**
- adj. 2 gén.
- 1. Que lê.
- s. 2 gén. – univerzitní profesor
- s. f.-. lupa, kontaktní čočka (as lentes de contato)

Relevantní pro určení rodu, potažmo významu

- **o capital/a capital**
- nome feminino
- 1.cidade ou povoação onde reside o governo de uma nação, região ou distrito2. letra maiúscula
- nome masculino
- 1.Kapitál – společenské jmění – capital social, pena capital – trest smrti2.Hodnoty3.Peníze
4.Přeneseně hodnota morální a duchovní, předána dlouhou tradicí. (Do lat. capitále-, «da cabeça; principal»)
- **O guarda/a guarda**
- F.
- 1.acto ou efeito de guardar – hlídání, strážení2.protecção; defesa – ochrana, obrana3.serviço de guardar ou vigiar; vigilância; sentinela – hlídka4.grupo de militares que ocupam um posto de defesa ou vigilância – stráž5.resguardo; anteparo – ochrana 6.folha que resguarda o princípio ou o fim de um livro předsádka knihy7.Conservação – zachování8.Retenção - 9.Cuidado – ochrana před guarda-lama – blatník, guarda-chuva – deštník10.Abrigo – plášť11.favor; benevolência – benevolence12.[plural] anteparos aos lados de uma ponte - stěny – boční chrániče/zabradlí mostu nome 2 géneros
- M.
- 1.pessoa encarregada de guardar alguma coisa – strážník, hlídač2.polícia; a velha guarda os veteranos, os mais antigos; ó da guarda! pedido de socorro(Deriv. regr. de guardar)

Syntakticky relevantní

- **d)někdy je také syntakticky relevantní:**
- Falámos em terça-feira. Oblíquo obrigatório /Objecto Indirecto
-
- Falámos na terça-feira. Oblíquo não obrigatório (adjunto) /Adjunto adverbial

Významově relevantní

- **e) významově relevantní:**
- fazer parte (tvořit součást) x fazer a parte (fazer a sua/minha/tua parte—dělat, co se očekává),
- abrir a mão (pustit, opustit, odstavit) x abrir mão (souhlasit, ustoupit, rezignovat)

Další oblasti provedeného výzkumu

- **v žurnalistice, s antroponymy,
s toponymy, s názvy dnů v týdnu.**

V budoucnu

- Rozdíl mezi použitím členu v evr.a braz.portug.
Ve vybraných konstrukcích
- www.corpusdoportugues.org.
- Problematika překladu členu (Interkorp)
- www.korpus/Park/Login
- Didaktická metoda výuky členu (v různých registrech).

